



Verksamhetsrapport Elitidrott 2030

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	2
1.2 Bakgrund	3
1.3 Projektstruktur	4
2. Prioriterade områden och utfall	5
2.1 Elitidrottarens livsvillkor	5
2.1.1 Genomförande	6
2.1.2 Resultat och kommentar	8
2.2 Nya resurser till förbund och landslag	9
2.2.1 Genomförande	9
2.2.2 Resultat och kommentar	10
2.3 Förstärkta elitidrottsmiljöer för prestationsutveckling	11
2.3.1 Genomförande	12
2.3.2 Resultat och kommentar	13
2.4 Operativ samverkan	14
3. Avslutande reflektion	15
Bilaga 1.....	16

Sammanfattning

Elitidrott 2030 är en gemensam satsning mellan RF, SOK och SPK för att stärka svensk idrotts internationella konkurrenskraft. Rapporten sammanfattar och utvärderar arbetet inom satsningens prioriterade områden från januari 2024 till mars 2025.

Prioriterade Områden och Resultat

1. Elitidrottarens livsvillkor

Påverkansarbetet har intensifierats. Lobbyarbete och extern kommunikation med bra medialt genomslag har ökat trycket, och berörda politiker är nu medvetna om elitidrottarens socioekonomiska situation. "Idrottsrörelsens kravlista" med tre politiska åtgärder har överlämnats och lösningar diskuteras nu med beslutsfattare. Nya rapporter har publicerats för att belysa problematiken.

2. Nya resurser till förbund och landslag

Workshops och översyn av rättighetskataloger har genomförts för att öka kommersiella intäkter. Konceptet "Podiet" har utvecklats och presenterats i samarbete med näringslivet, för att skapa en olympisk- och paralympisk fond. Genom omfördelning av statligt stöd har medel frigjorts, och gjort det möjligt att öka stödet till elitidrotten med 17% (från 90 till 105 miljoner kronor). Extra kommersiella medel har också investerats från sparat kapital.

3. Förstärkta elitidrottsmiljöer för prestationsutveckling

En omfattande kartläggning och analys av lokala/regionala elitidrottsmiljöer har genomförts. Pilotprojekt har inletts med Dala Sports Academy och Malmö Idrottsakademi, med pågående dialog om långsiktigt stöd och samarbete. Idrottsvärnplikt har introducerats på regementet i Falun, vilket skapar nya möjligheter för unga att kombinera idrott och värnplikt, med planer på att utvidga samarbetet med Försvarsmakten till fler orter och idrotter.

4. Operativ Samverkan

Samarbetet mellan RF, SOK och SPK har fördjupats, vilket har lett till en mer sammanhållen och effektiv stödstruktur. Genom initiativ som nätverksgrupper och digitala kalendarier har kommunikationen och samordningen förbättrats.

Framsteg och Utmaningar

Arbetet med Elitidrott 2030 har resulterat i betydande framsteg inom flera prioriterade områden, samtidigt som utmaningar har identifierats och hanterats. För att säkerställa fortsatt framdrift krävs gemensamt arbete med förbättrade livsvillkor för elitidrottare, ökat ekonomiskt stöd och förstärkta elitidrottsmiljöer. Det är avgörande att fortsätta driva på politiska åtgärder utan att tappa farten i det egna utvecklingsarbetet.

1. Inledning

Elitidrott 2030 är en gemensam satsning mellan Sveriges Riksidrottsförbund (RF), Sveriges Olympiska Kommitte (SOK) och Sveriges Paralympiska Kommitte (SPK). Satsningen syftar till att stärka svensk idrotts internationella konkurrenskraft genom att förbättra förutsättningarna för svensk, internationell elitidrott.

Inriktningen för satsningen har formulerats genom åtta områden, vilka beslutats på samtliga tre organisationers förbundsämöten:

1. Nya resurser till förbund och landslag
2. Stärkt långsiktig och strategisk ledningsfunktion
3. Förbättrad social situation för internationella elitidrottare
4. En starkare koppling till idrottsforskning
5. Ett förstärkt tränar- och ledarutvecklingsprogram
6. Förstärkta utvecklingsmiljöer för aktivas träning och matchning
7. Kompetenta och närvarande tränare för unga
8. Ett centralt stödsystem för utveckling av individer och lag

Under 2023 krävde arbetet med kandidaturen för OS och Paralympics ett stort engagemang. Arbetet påverkade även möjligheten att driva andra frågor gentemot beslutsfattare under den aktuella perioden.

Syftet med denna rapport är att sammanfatta och utvärdera det arbete som ägt rum inom ramen för Elitidrott 2030:s prioriterade områden under perioden januari 2024 till mars 2025. Dokumentet har fastställts av samtliga tre styrelser för att presenteras på respektive förbundsämöte.

Nuvarande verksamhetsplan beslutades i inledningen av 2024 och omfattar perioden 2024-2025. Verksamhetsplanen har varit vägledande för arbetet och utgångspunkten för verksamhetsrapporten.

Styrgruppen har valt att prioritera följande områden under 2024:

1. Elitidrottarens livsvillkor
2. Nya resurser till förbund och landslag
3. Förstärkta elitidrottsmiljöer för prestationsutveckling

Förutom arbetet inom prioriterade områden beskrivs i rapporten även "operativ samverkan" som ett fjärde område. Hit hör alla de förflyttningar av arbetet som kommer med att tre organisationer gemensamt och på daglig basis belyser och söker utvecklingsmöjligheter för elitidrotten.

1.2 Bakgrund

Den gemensamma satsningen Elitidrott 2030 mellan RF, SOK och SPK har utvecklats sedan stämmobeslutet 2021, med sikte mot 2030.

Det långsiktiga målet (nuvarande position) för detta arbete är:

- Topp 5 – som vinterolympisk nation (6)
- Topp 10 – alla nationer, på den globala rankingen enligt kommande revidering.
- Topp 20 – som Paralympisk nation (sommar 49, vinter 12)
- Topp 20 – som sommarolympisk nation (29)

Den huvudsakliga problemformuleringen om svensk elitidrotts sjunkande internationella konkurrenskraft har organisationerna gemensamt formulerat i fem punkter:

- Vikande internationella resultat. Exempelvis: antalet idrotter som kan konkurrera, antalet medaljer i grenar med hög konkurrens samt antalet idrottare på topp 50/100 på internationell ranking.
- Underfinansierade landslagsprogram och satsningar på utvecklingsmiljöer (både aktiviteter och tränare) som leder till en lägre kvalitet på verksamheterna.
- Stora brister i de socioekonomiska förutsättningarna för aktiva, både under och strax efter idrottsatsningen.
- Brist på aktiva (18-23 år) som väljer att ta steget till en satsning mot världstopp.
- Resursfattigt och fragmentariskt centralt stödsystem för aktiva, tränare/ledare och förbund.

Beslut och insatser med relevans för projektets framfart sedan starten 2021:

2022

- Genomförande av analyser av svensk elitidrotts nuläge, kapacitet och utmaningar.
- Publicering av rapport om olympiers socioekonomiska situation.
- Producerande av film och slogan, ”Sverige vinner på att Sverige vinner”.

2023

- Beslut fattades om att allokera resurser och tid till kandidaturen för OS och Paralympics 2030.
- Beslut fattades om att i möten med beslutsfattare adressera elitidrottens utmaningar och möjligheter, för att kunna bygga vidare på detta om kandidaturen avslutades.
- I november meddelade Internationella Olympiska Kommittén (IOK) att Sverige inte var aktuellt som arrangör för spelen 2030.

- I slutet av året rekryterades en ny projektledare för Elitidrott 2030, Tommy Eliasson Winter, efter att den tidigare projektledaren slutat.

2024

- Fokus flyttades i och med årsskiftet från kandidaturen för OS och Paralympics till Elitidrott 2030. Projektstruktur sågs över och förtydligades.
- En ny verksamhetsplan togs fram för att leda arbetet under 2024-2025.

1.3 Projektstruktur

Satsningen Elitidrott 2030 leds av en gemensam styrgrupp med en alternerande mötesledning. Styrgruppen består av RF:s ordförande Anna Iwarsson, SOK:s ordförande Hans von Uthmann och SPK:s ordförande Åsa Llinares Norlin. Dessutom ingår ytterligare en ledamot från respektive styrelse: Sofia Domeij (RF), Malin Eggertz Forsmark (SOK) och Mathias Kemi (SPK).

En samverkansgrupp med de tre generalsekreterarna för SOK (Åsa Edlund Jönsson), SPK (Bo Sköld) och RF (Stefan Bergh) leder det operativa arbetet. Projektledaren Tommy Eliasson Winter ansvarar för att driva Elitidrott 2030 framåt.

Projektledaren leder en projektgrupp som består av de tre organisationernas elitidrottschefer eller motsvarande och inom satsningen formeras arbetsgrupper utifrån behov och med fokus på specifika områden. Arbetsgrupperna består av experter och praktiker från olika delar av idrottsrörelsen, vilket säkerställer att projektet drar nytta av bred kompetens och erfarenheter.

2. Prioriterade områden och utfall

Verksamhetsplanen omfattar sex områden, där tre har varit prioriterade under aktuellt år:

- Elitidrottarens livsvillkor
- Nya resurser till förbund och landslag
- Förstärkta elitidrottsmiljöer för prestationsutveckling

Förutom arbetet inom prioriterade områden beskrivs nedan även “operativ samverkan” som ett fjärde område.

2.1 Elitidrottarens livsvillkor

Svenska elitidrottare på internationell toppnivå lever med mycket små resurser bestående av stipendier, bidrag och lån från exempelvis CSN och/eller sina föräldrar eller partners. Möjligheten att ägna sig åt en satsning är därför ofta beroende av familj och närståendes möjlighet att ge såväl ekonomiskt som socialt stöd, eftersom resurssvaga idrotter och parasporten saknar dessa förutsättningar. När det gäller elitidrottare inom parasporten så finns ytterligare ett antal punkter som påverkar den ekonomiska situationen och tryggheten för individen. Elitidrottens karaktär innebär svårigheter att kombinera satsningen med civilt arbete eller studier, den innebär även att elitidrottarna i dagsläget inte omfattas av det gemensamma välfärdssystemet.

Följande insatser och mål finns formulerade i verksamhetsplanen för 2024-2025.

Insatser

- Kartlägga problematikens uttryck och omfattning.
- Kartlägga hur elitidrottare finansierar sin satsning för att nå världseliten.
- Påverkansarbete och kommunikationsarbete för att etablera bilden och öka kunskapen om elitidrottarens socioekonomiska situation.
- Identifiera och formulera konkreta lösningar för att förbättra elitidrottarens livsvillkor.

Mål

- Etablera bilden/öka kunskapen om elitidrottarens socioekonomiska situation.
- Genom påverkansarbete och dialog med berörda aktörer förbättra förutsättningarna för dubbla karriärer samt delaktighet i samhällets trygghetssystem.

2.1.1 Genomförande

SOK och SPK har med sammanlagt tre rapporter belyst elitidrottarens tuffa livsvillkor och bidragit till såväl problembeskrivning som bättre förståelse för vilka åtgärder som krävs.

RF:s forskningsrapport ”Vägar till världstoppen”¹ och SOK:s rapport² om socioekonomiska förhållanden för svenska olympier och elitidrottare har fortsatt varit viktiga utgångspunkter i arbetet. Rapporterna beskriver hur många av våra idrottare som står inför betydande ekonomiska utmaningar och har svårt att balansera sin idrottskarriär med utbildning, arbete och sociala relationer. De beskrivs dessutom befinna sig utanför svenska trygghetssystem som pensionssystem och socialförsäkring.

En uppföljande rapport från SOK visar att landslagsidrottare själva står för betydande kostnader i sin satsning. Ansvariga för hälften av de medverkande landslagen förutspår dessutom ökade kostnader för idrottarna framöver, samtidigt som många landslag kommer att behöva göra ytterligare nedskärningar i verksamheten. Rapporten understryker vikten av ökade resurser både till idrottarna och landslagsverksamheten.³

På motsvarande sätt visade SPK under 2024 med en ny rapport att två av tre svenska paralympier överväger att avsluta sina idrottskarriärer på grund av ekonomiska svårigheter. Rapporten belyser också att många paralympier arbetar vid sidan av sin idrottskarriär för att få ekonomin att gå ihop, trots att det påverkar deras träning och återhämtning negativt. Med rapporten har behovet av ett ökat ekonomiskt stöd och av att inkludera elitidrottare i det sociala välfärdssystemet blivit än tydligare.⁴

Ett välkommet bidrag under 2024 var även Centrum för Idrottsforskning (CIF) rapport ”Svensk elitidrott vid ett vägsäl” som gjorts på uppdrag av regeringen.⁵ CIF har i och med rapporten analyserat idrottsrörelsens förutsättningar att bedriva en konkurrenskraftig och hållbar elitidrottsverksamhet. Rapporten är den mest omfattande analys som genomförts av det svenska elitidrottssystemet och beskriver hur en global idrottslig kapprustning pågår, samtidigt som det svenska elitidrottssystemet är underfinansierat och att svenska elitidrottare står inför betydande ekonomiska och sociala utmaningar:

¹ Schubring, A., Grahn, K., Rylander, P., Lundvall, S., & Bergström, E. (2022). *Vägar till världstoppen: En studie av svenska toppidrottarens karriärerfareheter*. FoU-rapport 2022:6. Riksidrottsförbundet. Tillgänglig på: https://www.rf.se/download/18.7d74975f1859fdff76784de/1673853860987/Fou2022_6%20V%C3%A4gar%20ti ll%20v%C3%A4rldstoppen.pdf

² Dahlberg, A., & Kalén, A. (2022). *Rapport om svenska olympiers socioekonomi*. Sveriges Olympiska Kommitte. Tillgänglig på: <https://sok.se/download/18.229c152c18529daff52ecd6/1671621632927/221024.%20Rapport%20SOK%20-Topp%20o%20Talang%20idrottare%20socioekonomi.pdf>

³ Kalén, A. (2023). *Rapport om idrottarens landslagskostnader*. Sveriges Olympiska Kommitte. Tillgänglig på: <https://sok.se/download/18.307201031900581e2a53f5a/1719317876818/240612.%20Rapport%20SOK%20%E2 %80%93%20Idrottare%20landslagskostnader.pdf>

⁴ Via TT. (2024). *2 av 3 paralympier funderar på att sluta – lever på existensminimum*. Tillgänglig på: [Pressmeddelande om paralympier](https://www.pressebyrå.se/pressmeddelande/2024/04/02/2-av-3-paralympier-funderar-pa-att-sluta-lever-pa-existensminimum).

⁵ Centrum för idrottsforskning. (2023). *Svensk elitidrott vid ett vägsäl*. Tillgänglig på: [Svensk elitidrott vid ett vägsäl | CIF](https://www.cif.se/rapport/svensk-elitidrott-vid-ett-vaegsael)

*"Många elitidrottare genomför sina satsningar under svåra ekonomiska omständigheter och med begränsat socialt skyddsnät. Dagens nivå på svenska idrottsliga framgångar kan därmed inte tas för givna. Om inget görs, är risken stor att Sverige kommer att tappa positioner på de internationella rankinglistorna."*⁶

Rapporten visar också behovet av att lyfta fram elitidrotten tydligare:

*"Ett första övergripande resultat i årets rapport är att svensk elitidrott som kulturföreteelse – dess samhällslegitimitet, organisation och existensvillkor – verkar "i skuggan av breddidrotten". Elitidrott må vara en viktig angelägenhet för många medborgare, men det ändrar inte det faktum att vi har en idrottsmodell baserad på klassiska folkrörelsetraditioner och välfärdspolitiska ideal, snarare än strategier för att maximera vägen till internationell framgång".*⁷

Att synliggöra elitidrottens möjligheter och behov, för politik, näringsliv och allmänhet, är således av yttersta vikt inom ramen för Elitidrott 2030.

I det politiska påverkansarbetet används flera olika metoder. Lobbying är en central del och Elitidrott 2030 har under perioden fått stort utrymme i RF:s och SPK:s kontinuerliga dialog med såväl regering som oppositionspartier. Även nya mötesforum har skapats där företrädare för RF, SOK och SPK tillsammans mött politiker från samtliga partier. Det innebär att träffa nyckelpersoner för att bygga relation, presentera idrottsrörelsens ståndpunkter och på så vis påverka exempelvis lagstiftning, budget och statliga myndigheters uppdrag. Det innebär också att bland annat lämna remissvar på utredningar och ha möten med utredare och sakkunniga för att diskutera för elitidrotten viktiga frågor. I påverkansarbetet har kommunikationsinsatser använts för att påverka den allmänna opinionen, bland annat genom debattartiklar och flertalet pressmeddelanden med konkreta exempel på elitidrottare som saknar skyddsnät och förutsättningar att bedriva sin satsning. Genom att engagera allmänheten kan vi mobilisera stöd och skapa en rörelse kring frågan. Företrädare för RF, SOK och SPK har, vid de tillfälle som ges, lyft frågan om elitidrottens och elitidrottarnas förutsättningar i media och i andra offentliga sammanhang.

Vidare har påverkansarbetet under perioden inneburit flera riksdagsseminarier om elitidrottarnas förutsättningar och under Almedalsveckan i Visby 2024 arrangerade Elitidrott 2030 ett välbesökt panelsamtal om "medaljens baksida" med inbjudna politiker.

⁶ Ibid., s. 8.

⁷ Ibid., s. 38.

2.1.1.1 ”Idrottsrörelsens kravlista”

Under hösten 2024 arbetades ”idrottsrörelsens kravlista” fram, vilken beskriver utmaningar som det offentliga behöver hjälpa till att lösa. I samband med ett möte med de idrottspolitiska talespersonerna överlämnades dokumentet för första gången. Då med rubriken ”Tre åtgärder för svensk elitidrotts framtid” (se bilaga 1).

De tre åtgärderna är:

- Inkluderande socialförsäkringssystem
- Statliga stipendier för elitidrottare och
- Nya resurser till förbund och landslag (100 + 100 miljoner)

Dokumentet har därefter överlämnats i kontakt med beslutsfattare och uppdateras löpande. Åtgärderna kommer att fortsätta kommuniceras i möten med beslutsfattare och allmänhet under våren 2025. Exempelvis i mötet med Socialförsäkringsutskottet och Kulturutskottet den 2 april då ledamöterna bjöds till Bosön för att få en djupare förståelse för svensk elitidrotts utmaningar och behov.

2.1.2 Resultat och kommentar

Påverkansarbetet har kraftigt intensifierats under det senaste året och med en tydlig agenda. Genom att driva frågan om elitidrottarens livsvillkor i extern kommunikation och i dialog med regering och oppositionspartier har vi fått ett bra medialt genomslag och bekräftelse på att kunskapen om elitidrottarens och de enskilda elitidrottarnas situation har ökat avsevärt hos beslutsfattare.

Den goda dialogen med politiska företrädare har gett ytterligare inblick i frågornas komplexitet och det är tydligt att de politiska åtgärder som krävs inte görs i en handvändning. Frågorna sträcker sig över flera områden, ministrar och departement vilket kräver ett uthålligt och systematiskt arbete. Det är dock glädjande att idrottsrörelsen nu, tillsammans med företrädare för de politiska partierna, diskuterar lösningar framåt för ett mer inkluderande socialförsäkringssystem, möjligheten till statliga stipendier för elitidrottare och nya resurser till elitidrotten.

Det är viktigt att nämna att det pågår ett omfattande arbete för att förbättra möjligheten att kombinera arbete eller studier med en internationell elitidrottssatsning, även känt som ”dubbla karriärer”. Detta arbete bedrivs huvudsakligen som en del av den ordinarie verksamheten, snarare än som ett för perioden prioriterat område inom Elitidrott 2030. Vi har dock följt och uppmuntrat initiativ inom detta relativt utforskade område, särskilt när det gäller att kombinera elitsatsning och arbetsliv.

2.2 Nya resurser till förbund och landslag

Ett väsentligt resurstillskott av nya medel till förbund och landslag för elitidrottens långsiktiga utveckling är den enskilt viktigaste faktorn för att stärka svensk idrotts internationella konkurrenskraft.

Följande insatser och mål är formulerade i verksamhetsplanen för 2024-2025.

Insatser

- Kartlägga respektive organisations nuvarande rättighetskatalog (RF, SOK, SPK).
- Arbeta för att skapa ökat kommersiellt intresse och stöd för svensk elitidrott.
- Arbeta med politisk påverkan för utökad statligt stöd för förstärkt internationell konkurrenskraft.
- Utveckla extern kommunikation.
- Integrera SOK:s, RF:s och SPK:s arbete med resursskapande tillsammans med SF:s egna förmåga.

Mål

- Ett mer utvecklat samarbete med SF:s resursskapande verksamheter.
- Ett utökad riktat statligt stöd samt utökade kommersiella medel.

2.2.1 Genomförande

Arbetet med att tillföra nya resurser till förbund och landslag omfattar både nya kommersiella medel och nya statliga medel. Arbetet med kommersiella medel leds av SOK och SPK, medan arbetet med statliga medel leds av RF. Insatser för ökat statligt stöd beskrivs huvudsakligen under föregående område (se Elitidrottarens livsvillkor ovan).

För att tillföra nya kommersiella medel hölls under våren 2024 en serie workshops där en översyn av rättighetskataloger inom idrottsrörelsen genomfördes. Under dessa workshops fördes diskussioner om hur idrottsrörelsens kommersiella potential kunde utökas utan att kapitalisera på varandra.

Utifrån dessa workshops utvecklades, i samarbete med en extern part, det nya konceptet ”Podiet”. Podiet är ett samarbete mellan olympisk och paralympisk idrott och svenskt näringsliv, med ambitionen att skapa en olympisk och paralympisk fond vars avkastning ska säkerställa resurser och insatser för dagens och framtidens elitidrottare, samt bidra till ökade insatser i nutid.

Podiet tar avstamp i de positiva effekter som svenska insatser vid OS och Paralympics har. Syftet är att inspirera barn och unga till rörelse, främja nationell gemenskap samt stärka Sverige bilden. Dessa tre områden har identifierats som särskilt viktiga i Sverige idag.

Inför OS i Paris presenterades Podiet för ledande näringslivsprofiler. Under Almedalen hölls möten med näringsliv och politiker. Hösten präglades av möten med flera företag, och i början av 2025 har projektet fått mer arbetskraft för att öka mötestakten och nå ut bredare.

2.2.2 Resultat och kommentar

Arbetet för att generera nya resurser i form av statliga och kommersiella medel är långsiktigt och kräver ett relationsskapande arbetssätt för att bygga förståelse och förtroende och i förlängningen samarbete och partnerskap.

Under 2024 gjordes en betydande investering i elitidrotten genom en omfördelning av RF:s statliga medel. *Verksamhetsstöd Elitidrott (landslagsstöd samt landslagsstöd X)* var ett återkommande ämne på Riksidrottsstyrelsens möten under året. Efter en extrastämma i januari och fastställandet av RF:s rambudget under våren, beslutades det att omfördela medel för att öka stödet till elitidrotten. För verksamhetsåret 2025 ökades stödet till elitidrotten med 17%, från 90 miljoner kronor till 105 miljoner kronor.

Det politiska påverkansarbetet för utökat statligt stöd beskrivs under föregående område. En strategi har varit att kommunicera de politiska åtgärderna samlat och närma sig politiken enat och som en sammanhållen satsning. För att lyckas i påverkansarbetet har fokus varit att etablera två förståelser; elitidrotten som samhällsnyttig och som motkraft till aktuella samhällsutmaningar, samt elitidrottens och elitidrottarnas förutsättningar. För att få gehör för behovet om 100 nya miljoner per år från staten har påverkansarbetet främst handlat om att driva frågan om elitidrottarens livsvillkor, vilket är den fråga som väckt störst engagemang hos allmänhet och berörda beslutsfattare.

I arbetet med att generera nya kommersiella medel påminns vi om att detta är en uppgift som behöver drivas av idrottsrörelsen tillsammans. Vårt arbete har gjort framsteg men det finns inga snabba lösningar och det är inte enbart ett arbete för en eller två organisationer, utan kräver en gemensam insats.

SF innehar de mest omfattande rättigheterna för respektive idrott. Utöver detta äger SOK de nationella olympiska rättigheterna och SPK de nationella paralympiska rättigheterna. Det finns betydande möjligheter för nya och utvecklade samarbeten som kan generera ökade intäkter, vilket i sin tur gynnar de aktiva idrottarnas satsningar.

Vi ser också att det finns en stor potential hos många av våra aktiva. Sveriges främsta stjärnor har redan idag goda inkomster från partnersamarbeten, och det finns möjligheter för fler aktiva att utvecklas inom detta område. Som organisationer kan vi bland annat stötta med kompetens, vilket SOK har arbetat med löpande under året genom att koppla ihop aktiva med experter inom specialområden som kommunikation

och digitala medier. Samtidigt är det viktigt att fokus inte enbart ligger på enskilda individer, utan att vi fortsätter att solidariskt driva det kommersiella arbetet på alla plan för att säkerställa insatser för många aktiva.

Det är uppenbart att Sverige måste kraftsamla kring elitidrotten, särskilt med tanke på den ökande tävlingskonkurrensen och de ökade internationella investeringarna i olympisk och paralympisk idrott. Därför beslutade SOK:s styrelse att, för tredje året i rad, använda sparade kapital för att satsa på olympisk idrott. Totalt investerade SOK över 90 miljoner kronor i idrottarnas satsningar, stöd till olympiska SF samt gemensamma projekt, vilket är den högsta summan sedan 2015.

Förbundsstyrelsen för SPK har kontinuerligt investerat i paralympiska idrotter. Under 2025 beslutades att investera 4,5 miljoner kronor i paralympiska idrotter och att avsätta fyra miljoner kronor av eget kapital för landslagsutveckling. Utöver detta har särskilda investeringar gjorts i kommersiell kompetens.

2.3 Förstärkta elitidrottsmiljöer för prestationsutveckling

Elitidrott 2030 har möjlighet att samarbeta med och stärka befintliga regionala elitidrottsmiljöer genom nationell satsning och stöd som skapar en kraftfullare plattform för prestationsutveckling med sikte på internationell elit. Modellen utgår från att det ger en mer effektiv och hållbar tillväxt om befintliga elitidrottsmiljöer stärks genom kompetens och andra typer av resurser, snarare än att nya centraliserade center bildas.

Följande insatser och mål är formulerade i verksamhetsplanen för 2024-2025:

Insatser

- Kartlägga befintliga samlade elitidrottsmiljöer, exempelvis regionala centrumbildningar och RIU.
- Genomföra en förstudie med syfte att utarbeta en strategi för att identifiera och på sikt certifiera miljöer som kan bedriva och vara nationella prestationsmiljöer för elitidrott.
- Utredda förutsättningar och rättigheter kopplat till utökad offentlig och privat finansiering av dessa centrumbildningar.

Mål

- Utse 2-4 "Prestationscenter" under verksamhetsperioden.

2.3.1 Genomförande

En omfattande kartläggning av Sveriges befintliga lokala/regionala elitidrottsmiljöer har genomförts i syfte att skapa en decentraliserad modell där befintliga elitidrottsmiljöer stärks genom riktade satsningar.

För att samla in relevant information genomfördes ett antal fysiska besök såväl som digitala möten med sex elitidrottsmiljöer: 1) Dalarna Sports Academy, 2) Göteborg High Performance, 3) Jämtland genom Nationellt vintersportcentrum (NVC), Skidförbundet och Skidskytteförbundet, 4) Malmö Idrottsakademi (MIA), 5) Växjö High Performance och 6) Umeå Universitet.

Utifrån ett antal kriterier (se nedan) gjordes därefter en bedömning av vilka miljöer som i dagsläget har bäst förutsättningar för vidare utveckling till ett nationellt prestationscenter.

Följande kriterier användes för att göra bedömningen:

- Närvaro av elitidrottare och tränare
- Tillgänglighet för paraidrottare
- Utvecklingsplan och struktur för långsiktig hållbarhet
- Fysisk träningsmiljö och faciliteter
- Lokal och regional förankring
- Dubbla karriärmöjligheter (studier, jobb, karriärrådgivning)
- Tillgång till servicefunktioner såsom medicinskt stöd och tester
- Tvärvetenskapliga stödfunktioner och kompetensutveckling
- Finansieringsmöjligheter (partners, kommuner, akademiska samarbeten)
- Boendemöjligheter, inklusive tillgänglighetsanpassade alternativ

Kartläggning och analys genomfördes av en arbetsgrupp bestående av projektledaren för Elitidrott 2030 samt representanter från de tre organisationernas resursteam. Respektive miljö gjorde även en självskattning med utgångspunkt i respektive kriterium. Förutom ovan kriterier vägde det i urvalet tungt att aktiva, tränare och SF redan var aktiva i den aktuella elitidrottsmiljön och att den tydligt bidragit till elitidrottarens utveckling.

En modell för stärkande av befintliga elitidrottsmiljöer har tagits fram och utgår från följande:

- *Resursförstärkning*: Vikten av att tillföra finansiella, materiella och personella resurser.
- *Kompetensutveckling*: Säkerställa att tränare, ledare och stödpersoner får tillgång till den senaste kunskapen och bästa möjliga förutsättningar.
- *Lokal och regional förankring*: Utnyttja den geografiska spridningen av befintliga miljöer för att skapa starka, hållbara nätverk som gynnar idrottare och tränare.

- *Samarbete och synergieffekter:* Koppla samman aktörer inom idrott, akademi och näringsliv för att skapa tvärdisciplinära stödfunktioner och långsiktiga utvecklingsmöjligheter.

Modellen syftar till att säkerställa en inkluderande och dynamisk elitidrottsmiljö där idrottare får bättre förutsättningar att utvecklas mot internationell toppnivå samtidigt som man tar hänsyn till respektive miljöns förutsättningar och samtidigt tillvaratar dess unika styrkor.

2.3.2 Resultat och kommentar

Till gagn för elitidrottare och medlemsförbund har vi tydligt avancerat i arbetet med att stärka det som går under arbetsnamnet ”prestationscenter” runt om i landet.

Kartläggning, analys och dialog med respektive elitidrottsmiljö resulterade i beslutet att inleda ett pilotprojekt med Dala Sports Academy (DSA) och Malmö Idrottsakademi (MIA) och i skrivande stund pågår samtal med de båda elitidrottsmiljöerna om förutsättningar för ett långsiktigt stöd och samarbete. När dessa samarbeten har etablerats kan vi undersöka möjligheten att inleda samarbeten med fler idrottsmiljöer.

För närvarande omfattar MIA:s program 23 idrotter och 55 idrottare, med ytterligare 17 aktiva som finansieras av olika SF. Totalt har programmet alltså 72 deltagare. För framtiden diskuterar MIA att utöka med fler idrotter, som segling, triathlon och kanot.

DSA erbjuder stöd för idrottare verksamma inom Dalarna, anslutna till lokala föreningar och studerande vid Högskolan Dalarna. I dagsläget omfattar DSA:s program längdskidåkning, friidrott, cykel och orientering och inkluderar totalt 55 aktiva idrottare, som ansöker till DSA genom sina specialförbund.

En pågående dialog med Försvarsmakten har även resulterat i att det genomförs pilotverksamhet med idrottsvärnplikt på regementet i Falun. Idrottsvärnplikt skapar nya förutsättningar för unga att kombinera idrott och värnplikt och är i en förlängning en del av arbetet med dubbla karriärer. Förutom att kombinera studier och elitidrottsatsning kan det även i förlängningen innebära en kombination av elitidrott och yrkesarbete. Ett exempel på det kan bli fortsatt tjänst som soldat inom Försvarsmakten och fortsatta möjligheter till officersutbildningar men även andra yrkesarbeten där idrottsrörelsen kan hitta samverkan för att kombinera arbete med fortsatt satsning på elitidrott.

Under hösten 2024 inleddes mönstring för elever som nu går på Riksidrottsgymnasium (RIG) eller Nationell idrottsutbildning (NIU) med inriktning skidor. Mönstringen kan sedan leda till placering vid Dalregementet för specifik idrottsvärnplikt och inryckning till sommaren 2025. Under år två planeras även för inriktning skidskytte och skidorientering. Förhoppningen är att i nästa steg utvidga modellen med idrottsvärnplikt till att omfatta fler orter och idrotter.

2.4 Operativ samverkan

Alla tre organisationer erbjuder i dag stöd till SF via resurspersoner och operativa insatser inom idrottspsykologi, klinisk psykologi, idrottsmedicin, idrottsnutrition och fysiologi. Samarbetet har utvecklats över tid och sker idag i allt större utsträckning genom nya relationer och initiativ som uppstår i vardagen.

Elitidrott 2030 har i många fall fungerat som en katalysator, men projektet har nu nått en mognadsgrad där samordningen sker mer naturligt i det dagliga arbetet. För att ytterligare stärka samarbetet och skapa långsiktighet inleds under 2025 en genomlysning för att undersöka hur vi tillsammans kan optimera användningen av tillgängliga resurser och arbeta smartare tillsammans.

Ett exempel på den utökade operativa samverkan mellan RF, SOK och SPK är de nätverksgrupper som anordnas för uthållighetsidrotter respektive lagbollidrotter. Nätverksgrupperna möjliggör ett effektivt utbyte av kunskap och erfarenheter mellan olika idrotter och bidrar till att stärka samarbetet mellan de tre organisationer som anordnar träffarna.

Ett annat är det nya digitala kalendarium som samordnar och samlar de tre organisationernas utbildningar, mötesplatser och andra aktiviteter med koppling till elitidrott. Detta kalendarium underlättar planeringen och deltagandet för alla inblandade parter och säkerställer att viktiga evenemang och utbildningar når rätt målgrupper.

Sedan våren 2024 har Elitidrott 2030 även lanserat ett nyhetsbrev som skickas till sportchefer, förbundskaptener, chefstjänstepersoner och förtroendevalda i SF och till RF-SISU distrikt. Nyhetsbrevet syftar till att hålla idrottsrörelsen uppdaterad om aktuella händelser, framsteg och kommande aktiviteter, samt att underlätta delaktighet och engagemang i arbetet med Elitidrott 2030.

I april 2025 står Elitidrott 2030 för första gången som avsändare för en elitidrottskonferens på Bosön i Stockholm. Innehållet rymmer bland annat de senaste rönen inom idrottsforskning, presentationer och diskussioner om framgångsrika modeller för prestation och utveckling samt goda möjligheter till samverkan och nätverkande. Detta evenemang markerar ytterligare ett steg i den utökade samverkan mellan RF, SOK och SPK och den gemensamma strävan att stärka svensk elitidrott.

3. Avslutande reflektion

Arbetet med Elitidrott 2030 har under det gångna året resulterat i betydande framsteg inom flera prioriterade områden, samtidigt som vi har identifierat och hanterat viktiga utmaningar.

Samarbetet mellan RF, SOK och SPK har utvecklats och fördjupats, vilket lagt en god grund för en mer sammanhållen och effektiv stödstruktur. Genom initiativ som nätverksgrupper, digitala kalendarier och nyhetsbrev har vi även kunnat förbättra kommunikationen och samordningen mellan organisationerna. Utmaningen ligger i uthålligheten – att fortsätta optimera användningen av tillgängliga resurser och att över tid arbeta smartare tillsammans.

Elitidrott 2030 drivs av tre organisationer med olika uppdrag. För att säkerställa effektiv framdrift krävs samarbete inom prioriterade områden där vi blir starkare tillsammans, samtidigt som vi fortsätter framåt med full kraft inom respektive ansvarsområde.

Det är avgörande att vi fortsätter driva på för politiska åtgärder utan att tappa farten i vårt eget utvecklingsarbete. Idrottsrörelsens egna insatser för prestationsmiljöer och utveckling av en mer samordnad stödapparat kan, tillsammans med en engagerad omvärld, skapa bästa möjliga förutsättningarna för våra idrottare.

Anna Iwarsson, ordförande Riksidrottsförbundet

Hans von Uthmann, ordförande Sveriges Olympiska Kommitte

Åsa Llinares Norlin, ordförande Sveriges Paralympiska Kommitte/Svenska Parasportförbundet

Bilaga 1



Tre åtgärder för svensk elitidrotts framtid

Engagemang och gemenskap. Elitidrotten är en lägereld och skapar en känsla av samhörighet och trygghet i en osäker tid.

Förebilder och inspiration. Elitidrottare inspirerar – till rörelse och framtida framgångar.

Ambassadörer. Svenska elitidrottare fungerar som förebilder och ambassadörer för Sverige, med positiva effekter både nationellt och internationellt.

Sveriges varumärke. Elitidrottare och evenemang bidrar till att bygga en positiv bild av Sverige, enligt en rapport från Svenska Institutet 2023.

Stor spridning. 7 av 8 miljoner svenskar i åldern 10-80 år såg OS-sändningarna 2024, och mediagenomslaget för Paralympics ökade med 54 % jämfört med förra spelen.

Problembild

- Sverige har minst pengar att för elitidrott jämfört med andra jämförbara länder. Global idrottslig kapprustning pågår. Förutsättningarna har förändrats snabbt och Sverige har halkat efter.
 - Landslagsprogram och utvecklingsmiljöer är underfinansierade vilket leder till lägre kvalitet på verksamheten.
 - Elitidrottare lever ofta under ekonomisk osäkerhet. Fyra av tio som söker SOK:s stipendium lever under existensminimum. Två av tre paralympier funderar på att avsluta sin elitsatsning på grund av de ekonomiska förutsättningarna.
 - Elitidrottaren behöver offra mycket eftersom det är få som har råd att vara sjuk eller föräldraledig och få som kan räkna med pension eller med att få en egen bostad.
 - Bristande resurser gör förutsättningarna att företräda och tävla för Sverige alltmer ojämlika. Många väljer bort eller tvingas välja bort en möjlig elitsatsning.
-

Förslag på politiska åtgärder

För att svensk elitidrott ska kunna konkurrera internationellt även i framtiden behöver idrottsrörelsen politikens hjälp på tre områden:

1. Inkluderande socialförsäkringssystem
2. Statliga stipendier till elitidrottare
3. Nya resurser till förbund och landslag (100 + 100 miljoner)

1. Inkluderande socialförsäkringssystem

Elitidrottare passar inte in i det svenska socialförsäkringssystemet. För att förbättra deras situation bör man se över sjukförsäkring, arbetslöshetsersättning, pensionssystem och föräldraförsäkring. Betänkandet SOU 2023:30 föreslår lösningar som vore hjälpsamma för elitidrottare och deras tränare.

Elitidrottare lever ett liv präglad av intensiva träningsperioder, tävlingar och ofta oregelbundna inkomster. Trots deras betydande bidrag till nationens stolthet och

internationella framgångar, passar de sällan in i det svenska socialförsäkringssystemets traditionella ramar. Systemet, som är utformat för att stödja individer med stabila och långvariga anställningar, missgynnar elitidrottare vars karriärer kännetecknas av toppar och dalar både i inkomst och arbetsbelastning. Detta leder till att många elitidrottare står utan tillräckligt skydd vid skador, sjukdom eller när karriären når sitt slut, vilket skapar en osäker framtid för dem som har vikt sina liv åt att representera Sverige på högsta nivå.

Pensionssystemet behöver anpassas så att det tar hänsyn till elitidrottarens korta karriärer och osäkra inkomstförhållanden. Det skulle kunna inkludera att räkna inkomster från sponsring och prispengar som pensionsgrundande och att skapa särskilda regler för att tilldela pensionsrätter till elitidrottare baserat på deras specifika inkomstförhållanden och karriärlängd. Ytterligare ett alternativ är att införa flexibilitet i pensionsåldern för elitidrottare med hänsyn till deras korta karriär och fysiska belastning. Det kan även vara aktuellt med kompletterande pensionsförmåner som kan inkludera statligt subventionerade pensionsfonder eller särskilda sparprogram.

Betänkandet *Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst* (SOU 2023:30) presenterade en rad intressanta förslag för att komma till rätta med denna typ av problematik. Betänkandet belyser särskilt konstnärer och kulturskapares situation, vilka är en av de grupper vars situation lyfts särskilt i utredningens direktiv. Konstnärer/kulturskapares särskilda utmaningar i relation till socialförsäkringssystemen påminner mycket om elitidrottarens, vilket gör utredningen och presenterade förslag särskilt intressanta även för idrottsrörelsen ([här](#) kan du läsa RF:s yttrande).

2. Statliga stipendier till elitidrottare

Statliga stipendier för elitidrottare, liknande de som finns för konstnärer, kan minska deras ekonomiska stress. Dessa stipendier skulle stödja deras levnadskostnader och låta dem fokusera på sin idrott utan ekonomisk oro.

Att införa statliga stipendier till den yttersta eliten är en möjlig väg för att avlasta elitidrottarna från den stress som deras livssituation ofta innebär.

För konstnärer och kulturskapare finns redan etablerade system för statliga stipendier. Dessa stipendier syftar till att stödja skapande och kulturell utveckling, och de kan täcka allt från levnadskostnader och resor till specifika projekt. Stipendierna hjälper konstnärer och kulturskapare att fokusera på sitt arbete utan att behöva oroa sig för ekonomisk otrygghet.

Elitidrottarens situation påminner på många sätt om konstnärers/kulturskapares, inte minst när det kommer till utmaningar i relation till socialförsäkringssystemen. Bakgrunden till det är att elitidrottare liksom konstnärer och kulturskapare är *kombinatörer*, dvs de kombinerar olika typer av uppdrag och inkomster. På liknande sätt har de även *fluktuerande inkomster* där det exempelvis kan gå relativt långa perioder utan inkomst för att sedan betalas ut som klumpsumma vid ett senare tillfälle, eller att inkomstens storlek är kraftigt varierande per månad.

Det finns även likheter mellan grupperna idrott och kultur om vi hänvisar till lag (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl. (A-SINK). Inom ramen för A-SINK, som är artistskatt för utomlands bosatta, likställs scenkonstnärer och idrottare då det finns tydliga likheter mellan grupperna som båda bland annat får ersättning för publikframträdanden i Sverige.

3. Nya resurser till förbund och landslag (100 + 100 miljoner)

Sverige har historiskt varit framgångsrikt inom elitidrott men global kapprustning har gjort att Sverige halkat efter ekonomiskt. För att stärka förbund och landslag och säkra framtida framgång behövs ökat statligt stöd om 100 miljoner kronor samt uppmuntran till privata partnerskap genom exempelvis skatteincitament för sponsring (parallellt arbetar idrottsrörelsen för ytterligare 100 miljoner från näringslivet).

Sett ur ett historiskt perspektiv är Sverige en av de främsta idrottsnationerna genom tiderna. Svensk elitidrott har historiskt ansetts effektiv och framgångsrik utifrån de medel som funnits tillgängliga. Framgången har sin bakgrund i flera faktorer, såsom ett välutvecklat idrottsutbildningssystem, ett gott samarbete mellan olika aktörer inom idrottsrörelsen och en stark idrottskultur och folkrörelse där strävan efter mångfald, geografisk spridning och idrott för alla varit viktiga grundbultar i verksamheten över lång tid.

Sedan en tid tillbaka pågår en global idrottslig kapprustning som innebär att många nationer gjort stora satsningar på elitidrott genom att tillföra ekonomiska medel från både stat och kommersiella aktörer. Förutsättningarna har förändrats snabbt och Sverige har halkat efter. I dagsläget är Sverige det land som har minst pengar att fördela till elitidrott av jämförbara länder i Norden och Europa.

Specialidrottsförbunden vittnar om bristande ekonomiska resurser.

Landslagsprogram och satsningar på utvecklingsmiljöer för aktiva och tränare är underfinansierade och leder till en lägre kvalitet på verksamheterna. När elitidrottssystemets resurser inte räcker till blir den enskilda idrottarens privata

socioekonomiska situation avgörande för hans förutsättningar att lyckas. Det statliga stödet till idrottsrörelsen behöver öka med 100 miljoner kronor per år.

Parallellt behöver näringslivet bidra med motsvarande resurstillskott. Privata partnerskap bör därför uppmuntras och det kan vara aktuellt att införa bestämmelser som ger skatteincitament för företag som sponsrar idrottsorganisationer. Detta kan exempelvis inkludera avdragsrätt för sponsringskostnader. Det kan även vara aktuellt att skapa tydligare regler för sponsoravtal för att säkerställa att de är rättvisa och transparenta, samt att de gynnar både sponsorer och idrottare.

Den 5 november beslutade regeringen om ett [tilläggsdirektiv](#) till en utredning som ser över skatteincitamenten för juridiska personers gåvor till ideell verksamhet. Utredaren ska nu även se över om avdrag eller annan skattelättnad för sponsring ska införas. Elitidrott 2030 välkomnar tilläggsdirektivet och kommer att följa utredningen som ska redovisas senast den 19 januari 2026.
